

MACAR TÜRKOLOG GYÖRGY HAZAI'NİN ARDINDAN

*Alev DURAN**

Türkoloji dünyasının en ünlü isimlerinden ve Macar bilim dünyasının en değerli bilim insanlarından Türkolog György HAZAI, bilindiği üzere geçtiğimiz yıl ocak ayında Budapeşte’de vefat etmişti. Bu elim haberin ardından Türklük ve dünya bilimine böylesi katkılarda bulunan bilim adamına ithafen ailesi Budapeşte’deki evini kütüphaneye çevirmiştir. Türkoloji kürsüsüne yaptığı çalışmalar kadar, ardında bıraktığı zengin bir kütüphane, çevrim içi bir katalog ve adına hazırlanmış bir vakıf ile de bilim dünyasına katkıları devam edecektir.

Bilim dünyası için sevindirici olan bu kütüphaneye dair gözlemlere geçmeden önce Türkolog HAZAI’dan bahsedecek olursak; kendisi 1932 yılında Budapeşte’de doğmuştur. Budapeşte Üniversitesi Türkoloji Bölümünde 1954’te lisans, 1958’de ise doktora eğitimini tamamlamıştır. 1954-55 yıllarında Bulgaristan’da Türkçenin ağızlarını araştırmıştır. 1956-57 yıllarında Sofya Üniversitesinde Türk lehçeleri hakkında ders vermiş, 1963 yılında Doğu Berlin Üniversitesinde Türkoloji kürsüsünün başkanlığına getirilmiştir. 1992-99 yılları arasında Lefkoşa Kıbrıs Üniversitesinde Türkoloji bölümünü kurarak başkanlığını yapmıştır. Türk Dil Kurumu (1982) ve Türkiye Bilimler Akademisi (2001) tarafından onursal üyelik, Ankara Üniversitesi (1991) ve İstanbul Üniversitesi (2013) tarafından fahri doktora unvanı ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından (2002) üstün hizmet ödülü verilmiştir. Vefatına kadar sayısız akademik çalışma ve araştırmaya imza atmış, Macar Bilimler Akademisinde araştırma profesörü olarak hizmet vermiştir.

* Dr., Ankara, alvdrn@gmail.com

HAZAI, uzun ve verimli akademik hayatında Türk dili ve tarihinin çeşitli konularına eğilen, derin araştırmalar kaleme almış olmasının yanında Osmanlı Türkçesinin temel eserleri sayılan birçok tarihi metni neşre hazırlayarak Osmanlı Türkçesinin incelenmesine rehberlik eden metodolojik çalışmalar yapmış ve sahanın genç isimlerine araştırma yöntemlerinde kılavuzluk etmiştir. Prof. Dr. György HAZAI, bir taraftan Balkanlardaki Türk ağızlarını incelemiş, diğer taraftan Kiril ve Latin harfleriyle yazılan Türkçe transkripsiyon metinleri üzerinde çalışmıştır. 60 yılı bulan bilim hayatı boyunca 20'yi aşkın kitap, 300'e yaklaşan ilmi araştırma ve incelemede bulunmuştur. Prof. HAZAI, 10'u aşkın ilmî tanıtma ve tenkiti, Türk dili, tarihi, edebiyatı ve kültürü ile ilgili olarak çeşitli ansiklopedilerdeki makaleleri, Türk dili ve edebiyatından Macarca ve Almancaya ve Macarcadan da Türkiye Türkçesine yaptığı çevirileriyle hizmeti süresince uluslararası Türkolojinin önderlerinden biri olmuştur.

Kütüphanenin Bulunduğu Binanın Üzerindeki Mermer Tanıtma Yazısı

Çalışmaları ve aldığı görevlerle Türkoloji ve Türk diline eşsiz katkılarda bulunan HAZAI'nin Budapeşte 9. Bölge Közraktárutca 12/ a adresindeki evi, 25 Mayıs 2017 tarihinde resmî açılış ile kütüphane olarak hizmete girmiştir. Azeri, Türk ve Macar yaklaşık 40 seçkin konuk ve bilim insanının katılımıyla kokteyl gerçekleştirilmiştir. Ev sahipliğini HAZAI'nin kızları yapmış ve kütüphane için bilgi vermişlerdir. Kütüphanede yaklaşık 12.000 kitap bulunmaktadır. Zengin bir yelpazeye sahip bu kütüphanede HAZAI'nin tüm çalıştığı alanlara dair kitaplar bulunmaktadır. Kütüphane için çalışmalar Mart ayında başlamış, 25 Mayıs'ta resmî açılış gerçekleştirilse de henüz ziyarete açılmamıştır. Loránd Eötvös Üniversitesi (ELTE) kütüphane bölümünden Katalin NÉMET önderliğinde 5 öğrenci ile birlikte düzenleme ve arşivleme tamamlanır tamamlanmaz kullanıma açılması planlanmaktadır. TİKA desteği ile kütüp-

hane için 3 bilgisayar, ahşap demirbaşlar, 1 fotokopi makinesi ve gerekli olan diğer ihtiyaçlar sağlanmış, maddi destek verilmiştir.

Kütüphane için öncelikle kitaplar tasniflenmiş ve çift olan kitaplar ilgili ülkeye gönderilmiştir. Azerbaycan Bilimler Akademisine HAZAI'nin koleksiyonundan çift olan kitaplar gönderilmiştir. Kütüphanede Türk dillerine dair kitapların, dergilerin ve kendi el yazısı notların yanında Atatürk ile ilgili kitapların olduğu küçük bir koleksiyon da bulunmaktadır. HAZAI'nin sağığında oturduğu bu 4 odalı ev değerli bir Türkoloji kütüphanesine dönüştürülürken, kütüphane 12.000 gibi oldukça yüksek rakamlı kitap mevcudunun yanı sıra HAZAI'nin bazı özel eşyaları, aldığı nişan ve madalyalara da sahiptir. İnce düşünülmüş bu evde ayrıca dışarıdan gelecek araştırmacılar için bir de konaklama imkânı veren misafir odası bulunmaktadır. En yakın zamanda hizmete girmesi planlanan bu zengin kütüphaneye girişler ücretsiz olacaktır. Kütüphane dışında bir de çevrim içi internet kataloğu hazırlanmış ve Türkçenin de olduğu dört dilde tarama yapabilme imkânı sağlanmıştır. Dr. Barbara HEINKELE-KELLNAR ve Dr. Hóvári JÁNOS'un kurduğu bu sitenin adresi ise "Hazai György Hagyaték"tir. Kütüphane bünyesinde ayrıca bir de vakıf kurulmuş, kütüphanenin kuruluşunun ve koordinasyonunun bu vakıfla sağlanması amaçlanmıştır. Vakfın da çalışmaları ile birlikte György HAZAI gibi bilim dünyasına adını altın harflerle yazdırmış bir bilim insanının anısı yaşatılmış ve bilim dünyasına katkı sağlamasına devam edilmiştir.

Dil dünyası ve Türkoloji araştırmalarının eşsiz bilim adamı HAZAI, ardından bıraktığı kütüphanesi, kataloğu ve vakfı ile geleceğe katkıda bulunmaya devam edecektir. Budapeşte 9. Bölge Közraktár utca 12/ a adresindeki bu yeni kütüphane, meraklıları ve araştırmacıları beklemektedir.

Kütüphaneden Kareler

